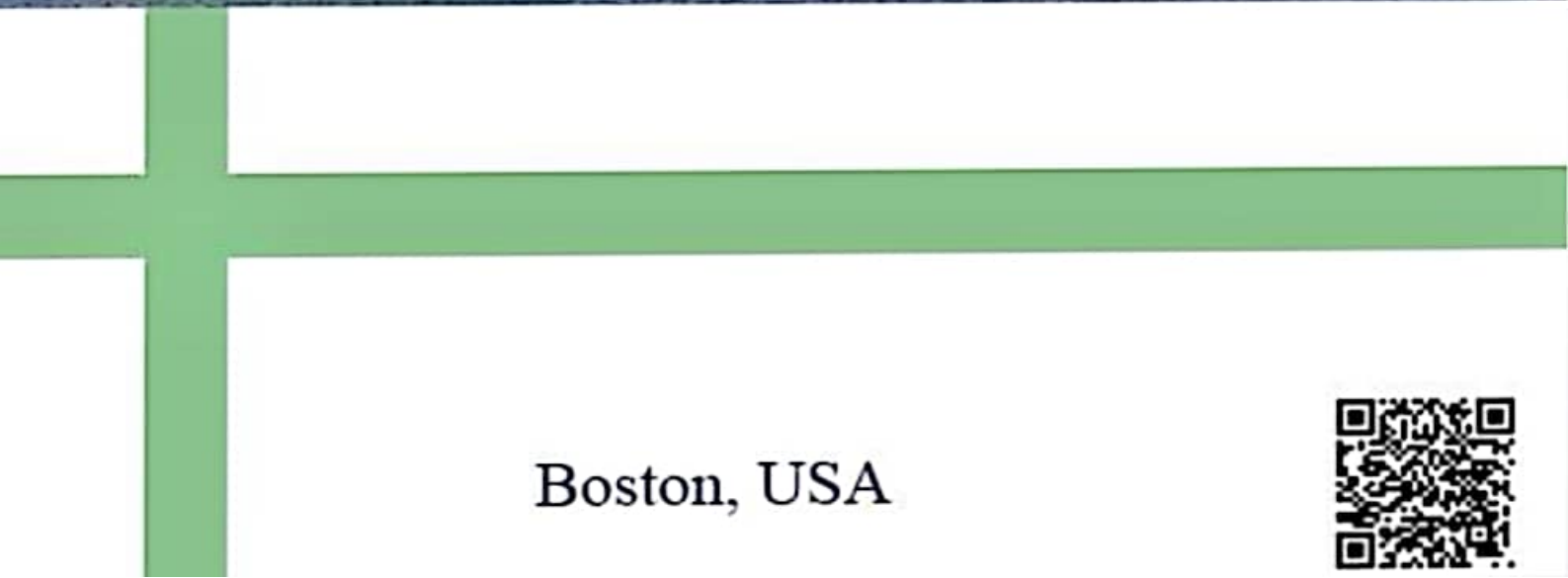

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE "INNOVATIVE
DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE "

Boston, USA

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
"INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE"**

Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference

5-part, 5-204 pages.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

Homepage: <https://academicsresearch.com/index.php/iditys>

28.09.2022

SYNCRETISM AND POLYFUNCTIONALITY OF AUXILIARY VERBS IN INFLECTIONAL AND AGGLUTINATIVE LANGUAGES Ganieva Dildora Azizovna	122
CONDITIONS FOR ESTABLISHING AND OPERATING SMALL BUSINESS ENTERPRISES Ganiev Botir	132
ROMANTICISM IN WORDSWORTH'S POETRY D.Sulaymanova	138
MUHAMMADJON HAKIMOV HAYOT VA FAOLIYATIGA DOIR BA'ZI MULOHAZALAR Qarshiyeva Feruza Zafar qizi	143
БОЛАЛАР НУТҚИДА ЛИНГВОКРЕАТИВ ҲОСИЛАЛАР Ахмедова Нилуфар Сафаровна	153
ADVANTAGES OF USING INTERACTIVE PEDAGOGICAL SOFTWARE TOOLS IN EDUCATION Turaev Ruziboy, Muhammadiyeva Lobar, Kholmo'minov Bakhtiyar	165
КОМБИНАТОРНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ КОЛЛОКАЦИЙ Усмонова Дилнаво Исроил Кизи	171
МЕДИАМАТИДА ИМПЛИКАТУРА БИРЛИКЛАРИНИНГ ИФОДАЛАНИШИ Мухлиса Кадамовна САБИРОВА	178
ZAMONAVIY MUSIQA TA'LIMIDAGI KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI. Shukurova Nilufar G'ayratovna	191
AMERIKA ROMANLARIDA YO'L XRONOTOPINING BADIY XUSUSIYATLARI Yunusova Ganjina Rustamovna	197
BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI VA O'QISH FANLARINI O'QITISHDA METODLARDAN FOYDALANISH Umirzoqova Nilufar Sobirovna	201

AMERIKA ROMANLARIDA YO'L XRONOTOPINING BADIY XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7135024>

Yunusova Ganjina Rustamovna, BuxDU

Kalit so'zlar: Xronotop, makon va zamon, janr, yo'l xronotopi, fizik makon, tushuncha, geografik makon.

Maqolada Jon Steynbekning "G'azab uzumlari" (1939) romanidagi yo'l sayohati tasvirini tahlil qilish uchun Mixail Baxtinning badiiy xronotopi tushunchasi ko'rib chiqiladi. Tahlil asarning yo'l hikoyalari janrida yo'l xronotopining qanday o'rin tutganini ko'rsatadi. Maqola yo'l xronotopining joy va vaqt o'rtasidagi uzilish bilan tavsiflanishini o'rganadi va Amerika yo'l janri bilan bog'liq ba'zi dialemmalarni yechishshga yordam beradi.

Xronotop - bu hikoya yozuvlari bog'langan joy va vaqt ko'rsatkichidir. Boshqacha aytganda, ularni roman yoki film voqealarining "tashkiliy markazlari" deb atash mumkin. Xronotop hikoya janriga bevosita ta'sir qiladi. Har bir adabiy asar temp va vaqtning ma'lum ma'nolarini o'zida mujassam etgan turli xronotopik janr xususiyatlarini o'z ichiga oladi. Xronotopdan foydalanish matn va kontekstni o'rganishda ushbu o'ziga xos tendentsiyani aniqlashga yordam beradi [1].

Vaqt bo'shliqlari yordamida ijodkor o'quvchi e'tiborini o'tmish, hozirgi yoki xayoliy kelajakka osongina qaratadi. Masalan, "yo'l"da hikoya qiluvchi voqea sodir bo'lsa, o'quvchi ongida ongsiz ravishda qahramonning qaysidir manzilga yetib borishi kerak bo'lgan yo'l tasvirlari paydo bo'ladi. Shuning uchun xronotop asarning voqealari qayerda va qachon sodir bo'lishini ko'rsatadigan ishoradir.

Yo'l xronotopidan adabiy tanqidida keng foydalaniladi. Baxtin xronotopning o'ziga xos turlarini muhokama qilar ekan, G'arb adabiyotidagi eng barqarorlaridan biri sifatida "yo'l xronotopini" ajratib ko'rsatadi (Baxtin, 1981; 244). Bosib o'tilgan masofa odatda o'tgan vaqt miqdori bilan barqaror munosabatda bo'ladi. Qahramonning sayohati ko'pincha majoziy ichki sayohatga qiyoslanadi, bunda

“haqiqiy marshrut tanlash “hayot yo‘li”ni tanlash bilan barobardir” (Baxtin 1981: 120).

Baxtin Apuleyning "Oltin eshak" asari misolida yo'l xronotopining ba'zi misollarini ko'rsatadi, unda qahramon Lutsiy eshakka aylanadi va o'zining asl holatiga qaytish uchun yo'l izlab sarson bo'ladi, bu yo'lda Rim jamiyatida yangi istiqbollarga ega bo'ladi.

Olim Timo Myullerning fikricha, xronotop tahlili hikoyaning ekologik jihatiga urg'u beradi, chunki u asar sodir bo'ladigan o'ziga xos jismoniy bo'shliqlarga e'tibor qaratadi. Myuller yo'lning xronotopini tahlil qilar ekan, bu Baxtin kontseptsiyasi uchun uchrashish vositasi bo'lgan, ammo zamonaviy adabiyotda u endi odamlarni bu tarzda birlashtirmaydi, chunki transport vositalari biz yo'l xronotopini idrok etish uslubimizni o'zgartirdi. Hozirda Myullerning so'zlariga ko'ra, avtomobil haydovchilari yo'lda o'tkaziladigan vaqtni minimallashtirishni istamoqda. Ular yo'lni jismoniy makon sifatida, yo'l atrofidagi tabiiy muhit yoki haydashning ekologik oqibatlarini bilan baholashadi.[2].

Biz avvalgi badiiy misollarda yaqqol qarama-qarshilikni ko'ramiz, masalan, Robert Frostning "O'tmagan yo'l" she'ri yoki Jon Steynbekning "G'azab uzumlari" romanida, bu yerda yo'l tabiiy muhitning bir qismi sifatida tasvirlangan va sayohatchilarni xuddi shu tarzda qiziqtiradi bu muhit.

Quyidagi maqolada biz "G'azab uzumlari" da keltirilgan misollar yordamida yo'lning xronotopini muhokama va tahlil qilamiz.

"G'azab uzumlari" romani amerikalik muhojirlar hayotiga bag'ishlangan roman bo'lib, u butunligicha yo'l romani hisoblanadi. Bu roman muallifning yo'l xronotopidan foydalanib, bosh qahramonlarning his-tuyg'ularini ta'kidlab, makon va zamon uyg'unligini ko'rsatganiga yorqin misoldir.

Romanda Steynbek Joadlar kabi fermerlar oilasi "Dust Bowl" paytida omon qolishga majbur bo'lgan og'ir sharoitlarni tasvirlashga harakat qiladi. Butun roman Joad oilasi bosib o'tishi kerak bo'lgan ochiq yo'lda ifodalangan va Oklaxomadan Kaliforniyagacha bo'lgan bu uzoq yo'l sayohati Amerika orzusi sari erishish uchun

o'sha paytda sodir bo'lgan halokatli sharoitlar tufayli shakllangan desak mubolag'a bo'lmaydi.

Migrantlar Kaliforniyaga boradigan yo'l bugungi kunda ham insoniyat uchun juda mushkul bir yo'l. "66-marshrut – 66-tarixiy marshrut" zamonaviy transport vositalari uchun ancha qiyin bo'lishi mumkin, ammo bu yo'l yashash istagi, kelajakka umid edi. Oklaxoma yo'li umidsizlik yo'liga aylandi, ammo Kaliforniyaga olib boradigan yo'l ish va farovonlikni va'da qildigan jannatmonand bir yo'l edi .

"Highway 66 "is the main migrant road. 66 the long concrete path across the country waving gently up and down on the map, from the Mississippi to the Bakersfield – over the red lands and grey land twisting up in to the mountains crossing the Divide and down into the bright and terrible desert and across the desert to the mountains again into the rich California valleys ." (John Steinbeck, 156)

66-magistral muxojirlar uchun asosiy yo'l hisoblanadi. "66" mamlakat bo'ylab uzun beton yo'l bo'lib0., xarita bo'ylab yuqoriga va pastga silliq tebranadi, Missisipidan Beykersfildgacha - qizil va bo'z tuproq bo'ylab, Divideni kesib o'tadigan tog'larga, yorqin va dahshatli cho'lga va pastga tushadi. Cho'llar tugagach vodiylarga boy jannatmonand Kaliforniya vodiysi." (O'zbek tiliga G.R. Yunusova tarjimasi)

Magistral yo'llardan foydalangan holda, ijodkor haqiqatning panoramik chizgilarini qo'shmoqchi bo'lgan. Bunda u M.Tven va J.London an'alariga amal qiladi. Keyinchalik bu xronotop D.Keruak tomonidan "Yo'lda" (1957) romanida qo'llaniladi, unda "G'azab uzumlari" kitobiga ishoralar aniq qayd etilgan. [3]

Romanda yo'llar cho'l bilan kesishadi. Bu erda cho'l eski va yangi hayot o'rtasidagi chegarani, bosh qahramonlarning taqdirini tasvirlaydi. Cho'llarning narigi yo'llaridan o'tish keksalar uchun juda og'ir, hattoki ularning ko'pchiligining joniga qasd qilish bilan birga, ularni olg'a intilishga undaydi, iroda kuchini oshiradi.

Boshqa ko'plab misollarni "G'azab uzumlari"(The Grapes of Wrath) asarida topish mumkin va har safar ochiq yo'l sarguzasht, kashfiyotlar, qochish, erkinlik, isyon va aksar hollarda yaxshiroq turmush darajasini va'da qiladigan mavjud utopik jamiyat haqidagi G'arb afsonasini anglatadi. Romandagi yo'l xronotopi mavjud jamiyatni sof tanqid qilishni taklif etadi, unda bosh qahramonlar ochiq yo'l sari intilib , to'g'ri yo'lni topishga harakat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Auge' Marc, 1995. Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity. Trans. By John Howe. London: Verso.
2. Alexandra Ganser, Julia Puhlinger, Markus Rheindorf, 2006. Bakhtin's Chronotope on the Road: Space, time, and Place in Road Movies since the 1970's, Facta Universitatis, pp. 1-17
3. Bakhtin Mikhail, 1981. The Dialogic Imagination: Four Essays. Trans. By Caryl Emerson and Michail Holquist. Austin: University of Texas Press
4. Enevold, Jessica, 2002. "Men and Women on the Move: Dramas of the Road " Collusion and Resistance: Women writing in English. Ed
5. John Steinbeck, 1939, "The Grapes of Wrath"
6. Julie Hansen, Uppsala and Dalarna University. Space , time, plane travel in Walter Kirn's novel Up in the air, 1-10 pp
7. <http://www.eprajournals.net/index.php/IJRD/article/view/877>
8. <http://sjifactor.com/passport/php?id=22323>